

J. O. Löderhjelm
lakit. toht.

Helsinki

S e l o s t u s

eräiden pohjoismaisten lakimiesten neuvottelukokouksesta Tukholmassa 3/11 1936, jonka kokouksen aiheena olivat kultaklausuli koti- ja ulkomaisissa obligatiolainoissa sekä Ranskan uuden rahalain 6. kohta.

Neuvottelukokoukseen ottivat osaa:

Tanskasta: Professori H. Ussing.

Norjasta: Professori R. Knoph.

Ruotsista: Valtionpankinjohtaja Ivar Rooth.

Oikeusneuvos N. Gärde.

Hovisotatuomari Carl Ljungholm/Riksgäldskontoret.

Professori H. Sundberg/Tukholman kaupunki.

Asianajaja Eliel Löfgren/ " " ja Sveriges Allmänna Hypoteksbank.

Pankinjohtaja G. Lagercrantz/Stockholms Intecknings Garanti Aktiebolag.

Pankinjohtaja S. Cavallin/ " "

Asianajaja R. Ohman/Konungariket Sveriges Stadshypotekskassa.

Fil. lis. Klas Bäck/Sveriges Riksbank.

Suomesta: Lakit. toht. J. O. Söderhjelm.

Varatuomari J.W. Rangell/Osuuskassojen Keskuslainarahasto. O.Y.

Kokouksen avasi valtionpankinjohtaja Rooth, joka huomautti, että kyseessä ei ollut hallitusten eikä valtiopankkien virallisten edustajien kokous vaan puhtaasti yksityisluontoinen lakimiesten välinen neuvottelu. Neuvottelun tehtävänä oli lähinnä antaa osanottajille tietoja tilanteesta eri pohjoismaissa ja esittää kunakin maan katsantokanta, joten näissä olosuhteissa ei siis voitu saada aikaan mitään virallisia päätöksiä.

Keskustelu jakautui kahteen osaan, koskien toinen kultaklausulia kansainvälisissä sitoumuksissa ja toinen Ranskan rahalain 6. kohtaa.

Kultaklausuli.

Tilanteeseen nähden eri maissa todettiin, että Norjassa olivat kysymykset seuraavanlaisista kultaklausuleista obligatiolainoissa ajankohtaisia:

- a) ainoastaan kotimainen rahalaji kultaklausuleineen,
- b) kotimainen rahalaji kultaklausuleineen sekä ulkomainen rahalaji ilman kultaklausulia,
- c) kultaklausuli sekä kotimaisessa että ulkomaisessa rahalajissa
- d) ainoastaan ulkomainen rahalaji kultaklausuleineen.

Kohtaan a) nähden on voimassa laki, joka vapauttaa velallisen obligation ja sen kuponkien kullalla lunastamisesta niin kauan kuin ei seteleitäkään kullalla lunasteta. Myöskin mikäli koskee b) kohtaa voivat Norjassa asuvat norjalaiset velkojat vaatia ainoastaan paperikruunuja. Norjan valtiovarainministeriö katsoo, että myöskin ulkomaalaisten omistamat, useampia rahalajeja käsittävät obligatiot voidaan maksaa paperikruunuilla, mutta tämä asia ei ole lopullisesti selvä. Vastikään on otettu haaste eräässä tätä asiaa koskevassa oikeusjutussa. Näitä sääntöjä täydentävät määräykset obligatioiden maahantuonnista ja maastaviennistä.

Tanska. a) lajiset obligatiot eivät ole ajankohtaisia ja c) lajisia ei ollenkaan ole liikkeessä. Kaikki b) lajiset obligatiot, jotka säilytetään Tanskassa, lunastetaan paperikruunuilla. Samanlaiset obligatiot, jotka taas ovat ulkomailla ^{toistaiseksi/} lunastetaan kultan arvon mukaan. Mitä tulee d) lajisiin obligatioihin, niin on olemassa Korkeimman Oikeuden päätös, jonka mukaan tavallisiin kultadollariobligatioihin nähden sovelletaan Amerikan lakia eivät kä ne sentähden enää ole ajankohtaisia. Näitä sääntöjä täydentävät erityiset määräykset obligatioiden maahantuonnista ja maastaviennistä.

Ruotsissa on erityisen lain nojalla kultaklausuli, jossa mainitaan vain kruunu, pidettävä mitättömänä. Sama koskee monirahalaisia obligatioita, mikäli ne eivät ennen määrättyä aikaa ole kuuluneet ulkomaalaiselle. Ruotsissa ovat c) lajin tapaukset ajankohtaisimpia, mutta huomattava on, että mitkään ulkomaan raha-

lajille asetetut kultaklausulit eivät ole nykyaikaista laatua, joilla on kulta-arvoklausulin luonne, vaan ne ovat kaikki vanhaa lajia, joissa sanotaan "frangia kullassa", "markkoja kullassa" j.n.e. d) lajiin nähden käydään erästä tunnettua oikeusjuttua mutta laina, jota k.o. asia koskee, on jo suureksi osaksi lunastettu, eikä muita d) lajisia lainoja ole.

Mitä Suomeen tulee ilmoitettiin, että c) laji oli ajankohtaisiin (Osuuskassojen Keskuslainarahasto O.Y:n frangi-laina) sekä että lajiin d) nähden vireillä ol^{-vat} kaksi oikeusjuttua käsitteivät melkein kaikki ne obligatiot, jotka vielä olivat lunastamatta. a) tapaukseen nähden voi ehkä löytyä yksinäisiä velkasitoumuksia, mutta ne eivät ole suurimerkityksellisiä.

Koskien toimenpiteitä, joihin tilanteen johdosta olisi ryhdyttävä esitettiin eri maiden puolesta suunnilleen seuraavaa:

Norjassa on lainsäädännöllä tällä alalla vaikeuksia, sentähden, että erään perustuslainmääräyksen mukaan lainsäädäntö, jolla on taannehtiva vaikutus, on kielletty. Professori Knoph oli tämän vuoksi hyvin halukas asettamaan vastineensa vasta aletussa oikeusjutussa sellaiselle perustalle, että hän Norjan valtiovarainministeriön puolesta väittäisi kultaklausulin viime vuosien tapahtumien ja taloudellisen kehityksen kautta menettäneen pätevyytensä, että se, kuten hän itse sanoi, oli "sprängt sig själv". Kultaklausulin tarkoituksena oli taata lainanantajalle maksu määrätyn ostokyvyn mukaan, mutta kullan kohonnut arvo muihin tavaroihin nähden oli pilannut koko tämän ajatuksen. Professori Knoph halusi kuulla muiden pohjoismaiden edustajien mielipiteet siitä, pitivätkö he mahdollisena oikeudellisesti toteuttaa tämän teorian. Kaikki muut edustajat lausuiivat, että esitetyllä tosin oli suuri teoreettinen merkitys ja ehkä myöskin oikeutus, mutta että sen toteuttaminen tuomioistuimissa näytti vaikealta. Onko professori Knoph, joka neuvottelun alussa näytti jotenkin kiinnostuneelta vaihtoehdoisesti joko kumoamaan kultaklausulin tuomioistuimen päätöksellä tai ryhtymään lainsäädäntöön, vielä hänen teoriansa toteuttamisesta amttujen arvostelujen jälkeen halukas suosittamaan lainsäädäntöä, ei neuvottelussa käynyt ilmi.

Tanskaan nähden tuntui todennäköiseltä, että kultaklausulin mukaiset maksut lopetetaan, mutta professori Ussing rajoittui analysoimaan oikeudellisia mahdollisuuksia ja selostamaan eri tapauksia lausumatta omaa kantaansa mahdolliseen lainsäädäntöön nähden. Häneltä näyttivät muuten puuttuvan kaikki ohjeet ja valtaudet

Ruotsissa olivat mielipiteet jakaantuneet siihen nähden, miten pitäisi toimia. Mitä tulee todelliseen kulta-arvoklausuliin, sellaisena kuin se sisältyy heidän dollarilainansa, ei heillä ole suurempaa syytä ryhtyä lainsäädäntöön, koska polttavin oikeusjuttu on ratkaistavana Korkeimmassa Oikeudessa ja ainoa laina, johon liittyy tämänkaltainen klausuli, on suurimmalta osaltaan jo lunastettu. Muut kultaklausulit ovat vahvaa mallia, ja kaksi tällaista kultaklausulia koskevaa kannetta on Tukholman Raastuvanoikeus jo hylännyt. Stockholms Intecknings Garanti A.B:n edustajat sensijaan olivat varsin levottomia frangi-lainojensa johdosta, jotka on maksettava Ranskassa ja Sveitsissä, koska pelättiin siellä tulkittavan vanha kultaklausuli todellisena kulta-arvoklausulina. Tältä taholta vaadittiin päättävästi lainsäädäntöä. Tukholman kaupunginedustajat sitävastoin, joilla on samanlaiset vaikeudet, olivat toivorikkaita oikeusjuttuinhinsa nähden ja otaksuivat tulevansa toimeen ilman lakia. Riksgäldskontoretkin taholla oltiin myös haluttomia toistaiseksi ryhtymään lainsäädäntöön. Tässä yhteydessä ilmeni lisäksi Ruotsin kohdalla eräs huomattava lainopillinen vaikeus, nimittäin kysymys siitä, tullanko lainsäädäntöä kultaklausulista lainassa, joka on otettu ulkomaisessa rahalajissa, soveltamaan 1) kun asia ratkaistaan ulkomaisessa tuomioistuimessa ja 2) kun asia ratkaistaan kotimaisessa tuomioistuimessa, mutta ulkolaista oikeutta sovelluttaen. Ruotsin taholta esitettiin ^{se ajatus/} myös/että kultaklausulia voitaisi kumota ilman että samalla joku toinen arvonmittari määrättäisiin.

Mitä Suomeen tulee ilmoitettiin, että Osuuskassojen Keskuslainarahasto O.Y:n ranskalainen laina todennäköisesti tekee lainsäädännön tällä alalla tarpeelliseksi, ja koetettiin senvuoksi esittää yhteistä toimintaa.

Mitään päätöstä ei tehty kultaklausulikysymyksessä.

Todettiin vain, että asiaan oltiin kiinnostuneita eri maissa, mutta että se toistaiseksi ei ollut kypsä yhteiseen esiintymiseen.

Yksityisistä keskusteluista kävi ilmi, että Stockholms Intecknings Garanti A.B:n edustajat aikoivat tarmokkaasti tehdä lainsäädäntö-propagandaa Ruotsissa ja tuntui mahdolliselta, että valtionpankinjohtaja Rooth ottaisi samanlaisen asenteen, jolloin lähinnä Saksan lain 26. päivältä kesäkuuta 1936 l 9:n kaltainen lainsäädäntö tulisi kysymykseen. Ratkaiseva ruotsalaisten kannalta tulee todennäköisesti olemaan Tukholman kaupungin edustajien lopullinen mielipide. Tanskan edustaja oli, kuten jo mainittiin, vaitelias eikä Norjan edustajakaan liioin ilmoittanut mitään ratkaisevaa, mutta mahdollista ei ole, että näissä maissa tilanne ennen pitkää kehittyä sellaiseksi, että on ryhdyttävä lainsäädäntöön.

Neuvottelukokouksen osanottajat lupasivat ilmoittaa toisilleen kunkin maan lainsäädännössä ja tuomioistuimissa tapahtuvista ratkaisuksista y.m.

Ranskan rahalaki.

Kokouksen osanottajat olivat kaikki yhtä mieltä siitä, ettei mitenkään voida hyväksyä Ranskan uuden rahalain 6. kohtaa, jonka mukaan Ranskassa maksettavat frangi-obligatiot on maksettava lainan kiikkeeseenlaskun aikana voimassa olevilla frangeilla. Päätettiin olla noudattamatta tätä määräystä, jota eivät useat muutkaan maat hyväksy, ja laadittiin vastinekirjeen kaava Ranskan taholta tehtyihin vaatimuksiin. Tanskankielellä tämä kaava kuului näin:

"Naar Forpligtelsen gaar ud paa at betale franske francs, kan man ikke anse sig som forpligtet til at betale mere end det paalydende Beløb i de til enhver Tid gaeldende francs.

Man kan ikke anse sig bundet ved Bestemmelsen i loi monétaire art. 6, der ikke er en almindelig pengeregelig Bestemmelse, men reell gaar ud paa at aendre Indholdet af visse bestemte Obligationsforhold, der saerlig berører Udlandet."

Kyseessä ovat tällöin vain ranskan-frangivelat ilman kultaklausulia.

Neuvottelukokouksen pöytäkirja lähetetään lähiaikoina osanottajille.

Helsinki, marraskuun 9 päivänä 1936.